

Analysis of Cultural, Legal and Strategic Policies of Lifestyle and Family in Relation to Balanced Youth Population Development (Case Study: Khorasan Razavi Province)

Aaliyeh Alizadeh¹, Gholamreza Jafarinia^{2*}, Bagher Gorgin³

1. Ph.D. Student, Department of Sociology, Bu.C., Islamic Azad University, Bushehr, Iran

2. Department of Sociology, Bu.C., Islamic Azad University, Bushehr, Iran

3. Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Faculty of Literature and Humanities, Persian Gulf University, Bushehr, Iran

ABSTRACT

This study aims to examine the effects of cultural, legal, and economic lifestyle and family policies on balanced youth population development. This applied research used a descriptive-analytical design. The statistical population consisted of youth aged 15–35 in Khorasan Razavi Province, from which 384 participants were selected using multi-stage cluster sampling. Data were collected through a researcher-developed questionnaire with confirmed content validity and acceptable reliability. Data analysis was conducted using SPSS version 26 through correlation and regression analyses. Results revealed a strong and significant relationship between cultural policies and balanced youth population development ($r = 0.743$, $p < 0.001$), explaining 43% of the variance. Economic policies also showed substantial influence ($r = 0.690$, $p < 0.001$), accounting for 51% of the variance. Legal policies were significantly related as well ($r = 0.544$, $p < 0.001$), explaining 39% of the variance. All hypotheses were supported. The findings indicate that sustainable youth population development requires an integrated policy framework in which cultural reform functions as the foundational driver, economic support as a reinforcing mechanism, and legal regulation as the stabilizing structure.

Received: 04 Nov 2025

Accepted: 26 Feb 2026

First Available: 27 Feb 2026

Final Publication: 23 Jul 2026

Keywords

Strategic policies; lifestyle;
family; youth population;
balanced development

How to cite:

Alizadeh, A., Jafarinia, G., & Gorgin, B. (2026). Analysis of Cultural, Legal and Strategic Policies of Lifestyle and Family in Relation to Balanced Youth Population Development (Case Study: Khorasan Razavi Province). *Study and Innovation in Education and Development*, 6(3), 1-17.

* Corresponding Author:

Dr. Gholamreza Jafarinia

E-mail: g.jafarinia@iau.ac.ir

© 2026 the authors. Published by Institute for Knowledge, Development, and Research.

This is an open access article under the terms of the [CC BY-NC 4.0 License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Population transformation has become one of the most critical structural challenges facing contemporary societies. Declining fertility, rising age dependency ratios, delayed marriage, and changing family forms now shape long-term economic sustainability, social cohesion, and political stability across the globe. Recent scholarship emphasizes that demographic change can no longer be addressed through economic incentives alone, as fertility behavior is embedded within deep cultural values, identity structures, and lifestyle systems (1, 2). Governments increasingly recognize that effective population policy must integrate legal frameworks, cultural transformation, and strategic governance rather than relying solely on short-term financial interventions (16, 18).

Lifestyle has emerged as a central analytical lens for understanding demographic behavior. Classical sociological theory conceptualizes lifestyle as an expression of social class, cultural capital, and symbolic distinction (4), while contemporary studies highlight its transformation under consumerism and digitalization (6, 8). In many societies—particularly within the Middle East—lifestyle change reflects a complex tension between tradition and modernity that reshapes identity, gender roles, family expectations, and reproductive intentions (10). These transformations contribute to delayed marriage, declining fertility aspirations, and the weakening of intergenerational bonds (11).

Comparative research further demonstrates that structural policy reform alone is insufficient to reverse fertility decline. China provides a compelling example: despite major policy shifts, fertility recovery remains limited due to entrenched lifestyle patterns, economic pressures, urbanization, and shifting cultural values (3, 12-15). Similar patterns appear globally, where demographic recovery correlates more strongly with social trust, cultural alignment, and family-centered value systems than with isolated financial incentives (1, 17).

In Iran, demographic transition has occurred at an accelerated pace, producing a rapid fertility decline, postponed marriage, and increasing population aging (19, 20). National policy responses—including the Family Support and Youth Population Law—represent significant institutional efforts to stabilize population growth (24, 25). However, policy evaluations reveal persistent implementation challenges, legal contradictions, and limited cultural alignment (26-28). Scholars argue that without parallel cultural transformation and lifestyle adaptation, legislative instruments produce only temporary demographic effects (29, 34).

At the cultural level, Iranian society has experienced profound shifts in identity formation, consumption patterns, and youth values (7, 30, 31). Lifestyle now functions as a sensitive indicator of social change (32) and mediates the influence of policy on reproductive behavior (5). Meanwhile, psychological well-being—closely associated with lifestyle quality—plays a crucial role in young adults' readiness for marriage and childbearing (9, 35, 36).

Together, these insights demonstrate the necessity of an integrated analytical framework that simultaneously addresses cultural, legal, and strategic policy domains in relation to lifestyle and family systems to achieve balanced youth population development.

METHODS AND MATERIALS

This applied research employed a descriptive–analytical design using quantitative methods. The statistical population consisted of young people aged 15–35 residing in Khorasan Razavi Province. A total sample of 384 participants was selected through multi-stage cluster sampling based on Cochran's formula to ensure representativeness across urban and rural districts.

Data were collected using a researcher-developed questionnaire structured around four dimensions: cultural policies, economic policies, legal policies, and balanced youth population development. Content validity was confirmed by subject-matter experts, and reliability testing produced acceptable Cronbach's alpha coefficients across all scales. Data collection was conducted through trained field researchers using face-to-face administration.

Data were coded and analyzed using SPSS version 26. Descriptive statistics were employed to summarize participant characteristics. Inferential analysis was conducted using Pearson correlation and multiple regression models after confirming normality, independence of errors, and absence of multicollinearity.

FINDINGS

The results demonstrated statistically significant relationships between all three policy dimensions and balanced youth population development. Cultural policies exhibited the strongest association ($r = 0.743$, $p < 0.001$), explaining 43% of the variance. Economic policies followed with substantial influence ($r = 0.690$, $p < 0.001$), accounting for 51% of the variance. Legal policies also showed a significant relationship ($r = 0.544$, $p < 0.001$), explaining 39% of the variance. All research hypotheses were confirmed, indicating that the interaction of cultural, economic, and legal strategies significantly predicts balanced youth population development.

DISCUSSION AND CONCLUSION

The findings confirm that demographic stabilization is not primarily an economic problem but a systemic one involving cultural meaning structures, lifestyle transformation, family dynamics, institutional trust, and long-term strategic governance. Cultural policy emerged as the most influential determinant, highlighting that fertility decisions are fundamentally rooted in identity, values, and social norms rather than immediate financial calculations.

Economic support remains essential but functions primarily as an enabling condition rather than a decisive trigger. Legal frameworks provide structural legitimacy and institutional continuity, yet without cultural resonance they generate limited behavioral change. The evidence suggests that sustainable youth population development requires a synchronized policy architecture that simultaneously reforms cultural narratives, strengthens family institutions, secures economic prospects, and enhances legal coherence.

The study concludes that future population strategies must prioritize cultural realignment, reinforce family-centered lifestyles, invest in youth psychological well-being, and establish coherent long-term governance structures. Only through such integrated transformation can societies reverse demographic decline and achieve balanced generational sustainability.

تحلیل سیاست‌های فرهنگی، قانونی و راهبردی سبک زندگی و خانواده در ارتباط با توسعه متوازن جوانی جمعیت (مطالعه موردی: استان خراسان رضوی)

عالیه عزیزاده^۱، غلامرضا جعفری نیا^{۲*}، باقر گرگین^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

۲. گروه جامعه‌شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

۳. استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خلیج فارس، بوشهر، ایران

چکیده

هدف این پژوهش تحلیل اثر سیاست‌های فرهنگی، قانونی و اقتصادی مرتبط با سبک زندگی و خانواده بر توسعه متوازن جوانی جمعیت است. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با طرح توصیفی - تحلیلی انجام شد. جامعه آماری شامل جوانان ۱۵ تا ۳۵ سال استان خراسان رضوی بود که ۳۸۴ نفر از آنان با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته با روایی تأییدشده توسط خبرگان و پایایی مناسب بر اساس آلفای کرونباخ بود. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و از طریق آزمون‌های همبستگی و رگرسیون تحلیل شد. نتایج نشان داد سیاست‌های فرهنگی با توسعه متوازن جوانی جمعیت رابطه معنادار و قوی دارد ($r = 0.743, p < 0.001$) و ۴۳٪ از واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کند. سیاست‌های اقتصادی نیز اثر قابل توجهی داشتند ($r = 0.690, p < 0.001$) و ۵۱٪ از تغییرات را توضیح دادند. سیاست‌های قانونی نیز رابطه معناداری نشان دادند ($r = 0.544, p < 0.001$) و ۳۹٪ از واریانس توسعه متوازن جوانی جمعیت را تبیین نمودند. تمامی فرضیه‌ها تأیید شد. یافته‌ها نشان می‌دهد تحقق جوانی جمعیت پایدار مستلزم رویکردی یکپارچه است که اصلاحات فرهنگی را به‌عنوان زیرساخت اصلی، حمایت اقتصادی را به‌عنوان عامل تقویتی و چارچوب‌های قانونی را به‌عنوان سازوکار تنظیمی هم‌زمان در بر گیرد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۸/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۰۷

تاریخ چاپ اولیه: ۱۴۰۴/۱۲/۰۸

تاریخ چاپ نهایی: ۱۴۰۵/۰۵/۰۱

کلیدواژه‌ها

سیاست‌های راهبردی؛

سبک زندگی؛ خانواده؛

جوانی جمعیت؛ توسعه

متوازن

شیوه ارجاع دهی:

عزیزاده، عالیه، جعفری نیا، غلامرضا، و گرگین، باقر. (۱۴۰۵). تحلیل سیاست‌های فرهنگی، قانونی و راهبردی سبک زندگی و خانواده در ارتباط با توسعه متوازن جوانی جمعیت (مطالعه موردی: استان خراسان رضوی). پژوهش و نوآوری در تربیت و توسعه، ۶(۳)، ۱-۱۷.

© ۱۴۰۵ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.

نویسنده مسئول:

دکتر غلامرضا جعفری نیا

پست الکترونیکی: g.jafarinia@iau.ac.ir

تحولات جمعیتی معاصر به‌عنوان یکی از بنیادی‌ترین چالش‌های راهبردی قرن بیست‌ویکم، ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشورها را به‌طور هم‌زمان متأثر ساخته است. کاهش نرخ باروری، افزایش میانگین سنی جمعیت و دگرگونی الگوهای خانواده، نه‌تنها پیامدهای جمعیت‌شناختی بلکه آثار عمیقی بر نظام‌های رفاهی، بازار کار، پایداری اقتصادی و سرمایه اجتماعی برجای گذاشته است (1). در ادبیات جدید سیاست‌گذاری جمعیت، رویکردهای قرن بیست‌ویکم از تمرکز صرف بر کمیت جمعیت فاصله گرفته و به سوی تحلیل چندبعدی ساختار جمعیت، کیفیت زندگی، پویایی‌های فرهنگی و الگوهای سبک زندگی سوق یافته‌اند (2). تجربه بسیاری از کشورها نشان می‌دهد که سیاست‌های مستقیم افزایش جمعیت، بدون مداخله در بسترهای فرهنگی و اجتماعی حاکم بر تصمیمات فردی و خانوادگی، از اثربخشی پایدار برخوردار نخواهند بود (1, 3).

در این میان، «سبک زندگی» به‌عنوان مفهومی میان‌رشته‌ای که حوزه‌های جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، فرهنگ و سیاست‌گذاری را به هم پیوند می‌دهد، جایگاهی محوری در تبیین تحولات جمعیتی یافته است. سبک زندگی نه‌تنها مجموعه‌ای از الگوهای مصرف، رفتار و نگرش‌های فردی است، بلکه بازتابی از ساختارهای اجتماعی، مناسبات قدرت و تحولات فرهنگی نیز به شمار می‌رود (4, 5). پژوهش‌های کلاسیک نشان داده‌اند که سبک زندگی در بستر طبقه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و نظام‌های نمادین شکل می‌گیرد و از طریق آن ترجیحات زیستی و انتخاب‌های خانوادگی بازتولید می‌شوند (4). در جوامع مدرن، گسترش مصرف‌گرایی و منطق بازار، معنا و کارکرد سبک زندگی را دگرگون ساخته و آن را به ابزاری برای بازنمایی هویت و تمایز اجتماعی تبدیل کرده است (6, 7). تحولات سبک زندگی در دهه‌های اخیر، به‌ویژه تحت تأثیر جهانی‌شدن، رسانه‌های دیجیتال و تغییر ساختار خانواده، الگوهای فرزندآوری را به‌طور اساسی متحول کرده است (8). مطالعات جدید نشان می‌دهد که سبک زندگی دیجیتال، با تغییر در الگوهای تعامل اجتماعی، کاهش روابط چهره‌به‌چهره و افزایش فردگرایی، به شکل معناداری بر سلامت روان، نگرش‌های خانوادگی و تصمیمات باروری اثر می‌گذارد (8, 9). همچنین پژوهش‌های منطقه‌ای در جوامع آسیایی و خاورمیانه بیانگر آن است که تغییر سبک زندگی جوانان، همراه با بازتعریف نقش‌های جنسیتی و ارزش‌های خانوادگی، یکی از عوامل کلیدی کاهش نرخ باروری محسوب می‌شود (10, 11).

از منظر خانواده‌شناسی، رابطه میان سبک زندگی، برابری جنسیتی و پایداری خانواده در دهه اخیر به یکی از محورهای اصلی پژوهش‌های جمعیتی بدل شده است. یافته‌های Goldscheider و همکاران نشان می‌دهد که نابرابری‌های جنسیتی در توزیع نقش‌های خانوادگی و شغلی، همراه با ناهمخوانی سبک زندگی مدرن با ساختارهای حمایتی سنتی، به تضعیف انگیزه فرزندآوری منجر شده است (11). این وضعیت در بسیاری از کشورها موجب شکل‌گیری «دام باروری پایین» شده که خروج از آن مستلزم اصلاح هم‌زمان سیاست‌های فرهنگی، اقتصادی و نهادی است (1).

بررسی تجربه چین نمونه روشنی از این پیوند پیچیده میان سیاست جمعیتی و سبک زندگی ارائه می‌دهد. اصلاح تدریجی سیاست تک‌فرزندی و اجرای سیاست دوفرزندی، اگرچه از نظر حقوقی تحول بزرگی محسوب می‌شود، اما در عمل نتوانسته به احیای پایدار نرخ باروری منجر شود؛ زیرا الگوهای سبک زندگی شهری، فشارهای اقتصادی و تغییر نگرش جوانان نسبت به خانواده، مانع از تحقق اهداف سیاستی شده است (Do, 12-14). نیز نشان می‌دهد که سیاست‌های جمعیتی بدون توجه به بسترهای اجتماعی و فرهنگی، به‌ویژه تغییر ارزش‌های نسلی، با محدودیت‌های جدی مواجه می‌شوند (15).

در سطح جهانی، تحلیل‌های تطبیقی نشان می‌دهد که موفق‌ترین سیاست‌های جمعیتی آن‌هایی هستند که به‌جای تمرکز صرف بر مشوق‌های مالی، مجموعه‌ای هماهنگ از مداخلات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و نهادی را به‌کار گرفته‌اند (Dühr, 16, 17). با بررسی سیاست‌های توزیع جمعیت در استرالیا نشان می‌دهد که عدم توجه به ابعاد فضایی، فرهنگی و سبک زندگی، موجب تشدید عدم تعادل‌های جمعیتی و اجتماعی شده است (18). این شواهد بیانگر آن است که سیاست‌گذاری جمعیت نیازمند نگاهی فراتر از ابزارهای اقتصادی و مبتنی بر درک عمیق از سبک زندگی و ساختار خانواده است.

در ایران، تحولات جمعیتی دهه‌های اخیر با سرعتی چشمگیر رخ داده است. کاهش ناگهانی نرخ باروری، افزایش سن ازدواج، تغییر الگوهای خانواده و گسترش سبک‌های زندگی مدرن، کشور را با چالش سالمندی زودهنگام مواجه ساخته است (19, 20). مطالعات داخلی نشان می‌دهد که نگرش جوانان نسبت به فرزندآوری به‌شدت تحت تأثیر شرایط اقتصادی، تغییر ارزش‌ها، سبک زندگی مصرف‌محور و نااطمینانی‌های شغلی قرار دارد (21, 22). افزون بر این، چالش‌های اجرای سیاست‌های تشویقی فرزندآوری، به‌ویژه در سطح فرهنگی و نهادی، کارآمدی این سیاست‌ها را با محدودیت مواجه کرده است (23).

در پاسخ به این وضعیت، ایران در سال‌های اخیر مجموعه‌ای از سیاست‌ها و قوانین از جمله «قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» را به تصویب رسانده است. این قانون با هدف اصلاح ساختار جمعیتی، مشوق‌های اقتصادی، حقوقی و حمایتی گسترده‌ای را پیش‌بینی کرده است (24, 25). با این حال، ارزیابی‌های حقوقی و سیاستی نشان می‌دهد که اجرای این قانون با چالش‌هایی همچون ناهماهنگی نهادی، ضعف ضمانت‌های اجرایی و تعارض برخی مواد با واقعیت‌های سبک زندگی جوانان مواجه است (26-28). Mahzoon نیز تأکید می‌کند که بدون همسویی سیاست‌های جمعیتی با الگوهای واقعی رفتار باروری خانواده‌ها، اثربخشی این سیاست‌ها محدود خواهد بود (29).

از منظر فرهنگی، پژوهش‌ها نشان می‌دهد که دگرگونی سبک زندگی ایرانی، تحت تأثیر شهرنشینی، رسانه‌های نوین و مصرف‌گرایی، نگرش‌های سنتی نسبت به خانواده و فرزند را به‌طور بنیادین تغییر داده است (7, 30, 31). این تغییرات هویتی و فرهنگی، به تعبیر Hassan، در جوامع خاورمیانه نوعی سبک زندگی ترکیبی پدید آورده است که میان سنت و مدرنیته در نوسان است و تصمیمات خانوادگی را پیچیده‌تر کرده است (Ziegenspeck, 10). نیز سبک زندگی را شاخصی حساس از تغییرات اجتماعی می‌داند که می‌تواند روندهای بلندمدت تحولات جمعیتی را پیش‌بینی کند (32).

در سطح سیاست‌گذاری، رویکردهای راهبردی جدید بر ضرورت برنامه‌ریزی کلان مبتنی بر آینده‌نگری و تحلیل سیستمی تأکید دارند (33). تجربه ایران نشان می‌دهد که چرخه سیاست‌گذاری جمعیت، به‌ویژه در دوره‌های اخیر، با ناپایداری، تغییرات مکرر رویکردها و ضعف هماهنگی میان دستگاه‌ها مواجه بوده است (34). از این رو، بازاندیشی در سیاست‌های فرهنگی، قانونی و راهبردی سبک زندگی و خانواده، به‌عنوان پیش‌شرط تحقق توسعه متوازن جوانی جمعیت، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد.

تحقیقات جدید در حوزه سلامت روان نیز نشان می‌دهد که سبک زندگی سالم و حمایت‌های اجتماعی قوی، نقش کلیدی در ارتقای رفاه روانی جوانان ایفا می‌کند و به‌طور غیرمستقیم نگرش مثبت‌تری نسبت به ازدواج و فرزندآوری ایجاد می‌نماید (35, 36). این یافته‌ها اهمیت پیوند سیاست‌های جمعیتی با سیاست‌های سلامت، آموزش و رفاه اجتماعی را برجسته می‌سازد.

با وجود انباشت این شواهد، بخش قابل توجهی از مطالعات موجود، هر یک از ابعاد فرهنگی، حقوقی یا اقتصادی را به‌صورت جداگانه بررسی کرده‌اند و کمتر پژوهشی به تحلیل یکپارچه سیاست‌های فرهنگی، قانونی و راهبردی سبک زندگی و خانواده در چارچوب توسعه متوازن جوانی جمعیت پرداخته است؛ شکافی که این پژوهش در پی پر کردن آن است (1, 2). بنابراین، هدف این پژوهش تحلیل سیاست‌های فرهنگی، قانونی و راهبردی سبک زندگی و خانواده در ارتباط با تحقق توسعه متوازن جوانی جمعیت است.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از حیث ماهیت توصیفی - تحلیلی با رویکرد کمی اجرا شد. طرح پژوهش به‌صورت پیمایشی مقطعی طراحی گردید و جامعه آماری شامل کلیه جوانان ۱۵ تا ۳۵ سال ساکن استان خراسان رضوی بود که در زمان اجرای پژوهش در مناطق شهری و روستایی این استان زندگی می‌کردند. به‌منظور دستیابی به نمونه‌ای نماینده از توزیع جمعیت جوان استان، از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شد؛ به این ترتیب که ابتدا شهرستان‌ها به‌عنوان خوشه‌های اصلی، سپس مناطق شهری و روستایی هر شهرستان به‌عنوان خوشه‌های فرعی و در نهایت افراد به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر محاسبه گردید که با توجه به گستردگی جغرافیایی استان و تنوع اجتماعی و اقتصادی جمعیت، این حجم نمونه کفایت لازم برای تحلیل‌های آماری را فراهم ساخت. معیارهای ورود به مطالعه شامل قرار داشتن در بازه سنی ۱۵ تا ۳۵ سال، سکونت حداقل پنج ساله در استان و تمایل آگاهانه به مشارکت در پژوهش بود. پیش از آغاز گردآوری داده‌ها، رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان اخذ شد و محرمانگی اطلاعات آنان تضمین گردید.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته بود که بر مبنای ادبیات نظری پژوهش و اهداف تحقیق طراحی شد و شامل چهار بخش اصلی بود: اطلاعات جمعیت‌شناختی، شاخص‌های سیاست‌های فرهنگی سبک زندگی و خانواده، شاخص‌های سیاست‌های اقتصادی و شاخص‌های سیاست‌های قانونی مرتبط با جوانی جمعیت و توسعه متوازن آن. گویه‌های پرسشنامه بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از «کاملاً مخالفم» تا «کاملاً موافقم» تنظیم گردید تا شدت نگرش‌ها و ادراک پاسخ‌دهندگان به‌طور دقیق سنجیده

شود. روایی محتوایی ابزار از طریق نظرخواهی از گروهی از خبرگان حوزه‌های جمعیت‌شناسی، علوم اجتماعی و سیاست‌گذاری عمومی بررسی و اصلاح شد و شاخص‌های روایی محتوایی در سطح مطلوب قرار گرفت. برای بررسی پایایی، مطالعه مقدماتی بر روی بخشی از نمونه انجام شد و ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه و ابعاد آن محاسبه گردید که تمامی ضرایب در سطح قابل قبول بالاتر از ۰.۷۰ به دست آمد و نشان‌دهنده انسجام درونی مناسب ابزار بود. فرآیند گردآوری داده‌ها به صورت حضوری و با آموزش قبلی پرسشگران انجام شد تا ابهامات احتمالی پاسخ‌دهندگان کاهش یابد و کیفیت داده‌ها ارتقا پیدا کند.

پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، داده‌ها کدگذاری و وارد نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ شد. در مرحله نخست، از آمار توصیفی شامل فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار برای توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه و وضعیت متغیرهای اصلی استفاده گردید. در مرحله بعد، برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از آزمون‌های همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی استفاده شد تا میزان و جهت ارتباط میان سیاست‌های فرهنگی، اقتصادی و قانونی سبک زندگی و خانواده با توسعه متوازن جوانی جمعیت مشخص گردد. پیش‌فرض‌های تحلیل‌های آماری از جمله نرمال بودن توزیع داده‌ها، همخطی چندگانه و استقلال خطاها مورد بررسی قرار گرفت و نتایج حاکی از برقراری شرایط لازم برای انجام تحلیل‌ها بود. سطح معناداری آزمون‌ها ۰.۰۵ در نظر گرفته شد و تمامی یافته‌ها با تکیه بر شاخص‌های آماری گزارش گردید تا استحکام استنباط‌های پژوهش تضمین شود.

یافته‌ها

سیاست‌های راهبردی فرهنگی

بحران ساختاری خانواده، شکاف‌های نسلی بر اثر به هم خوردن توازن جمعیت نسل‌ها، جمع شدن چترهای حمایتی خانواده از سالمندان و کاهش تدریجی سرمایه اجتماعی از جمله مهم‌ترین چالش‌های فرهنگی ناشی از کاهش ناگهانی رشد جمعیت هستند. با توجه به نتایج جدول زیر می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۷۴۳ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۴۳ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی فرهنگی تبیین می‌گردد. بنابراین می‌توان بیان داشت که بین سیاست‌های راهبردی فرهنگی سبک زندگی و خانواده در توسعه متوازن جوانی جمعیت رابطه وجود دارد و فرضیه فوق مورد تایید است. مهم‌ترین عامل کاهش نرخ زاد و ولد در دهه هفتاد و هشتاد و به تبع آن، کاهش ناگهانی رشد جمعیت، از تحولات ساختاری، تغییر سبک زندگی و تسلط گفتمان فردگرایانه و مصرف‌گرایانه سرچشمه می‌گرفت که در پی اجرای الگوهای توسعه غربی از اواخر دهه شصت به بعد در کشور رخ داد. از همین رو برخی از مهم‌ترین راهبردهای رسانه‌ای و فرهنگی افزایش جمعیت گفتمان سازی در زمینه ضرورت افزایش زادوولد و ایجاد زمینه‌های لازم برای تحکیم خانواده‌ها است. همچنین اقلان مدیران و برنامه‌سازان رسانه ملی درباره سیاست جدید جمعیتی از جمله سیاست‌های تحقق راهبردها است. جمعیت از جمله عناصر مهم تشکیل‌دهنده حکومت و از عینی‌ترین و بارزترین مولفه‌های آن، در کنار سرزمین و دولت یا سازمان مجری قدرت است که استحکام

ساخت درونی قدرت نظام هر کشور وابسته به آن می‌باشد. ملتی که دارای جمعیت بیشتر، قلمرو گسترده‌تر، دولت توانمندتر با حاکمیت ملی منسجم‌تر باشد، قدرتمندتر است. مسلماً نرخ رشد و کاهش این عنصر، در بسیاری از تصمیمات و سیاستگذاری‌های هر کشور تأثیرات خود را خواهد گذاشت؛ لذا پرداختن به این مسئله و مباحث مربوط به جمعیت و جمعیت‌شناسی در هر جامعه از جمله ضرورت‌هایی است که بایسته است کانون‌های دانشی آنرا دنبال نمایند. در شرایط کنونی، تدوین و اجرای صحیح برنامه‌های توسعه در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بدون توجه به جمعیت و نرخ رشد آن امکان‌پذیر نیست. جمعیت و مسائل وابسته به آن در مرکز تأملات هر نوع سیاستگذاری کلان جوامع قرار دارد و بی‌توجهی به آن عواقب زیانبار و غیرقابل جبرانی را به دنبال خواهد داشت. به‌رغم چنین اهمیتی، در جامعه ما دانسته یا ندانسته در چند دهه اخیر سیاست‌های جمعیتی اشتباهات فاحشی را تجربه کرده و به سیاست‌های کنترل جمعیتی که ایجاد تغییر عمده در نرخ رشد جمعیت انسانی است مبادرت شده، به طوری که اندیشمندان اجتماعی وضعیت کنونی کشور را شدیداً خطرناک خوانده و پدیده‌ها و رخداد‌های موجود جمعیتی را نیازمند بازنگری جدی دانسته‌اند. رهبر معظم انقلاب نیز در سال‌های اخیر ضمن تأکید مستمر بر مسئله فرزندآوری، اتخاذ سیاست‌های گذشته دهه‌های قبل را در این باره غلط دانسته و حل ریشه‌ای این مسئله را از جمله ضرورت‌های فعلی کشور دانسته‌اند. نکته مهم در این میان این است که در بحث جمعیت، مباحث و تبیین‌ها همگی از صنفی واحد نبوده و در هر تبیینی که مربوط به جمعیت می‌باشد بدون تردید فقط یک سوی معادله پدیده عینی جمعیتی است اما طرف دیگر آن پدیده‌های غیر جمعیتی از جمله فرهنگ می‌باشد. یعنی گذشته از مباحث عینی این مقوله از جمله مسائل اقتصادی، پرداختن به مقولات فرهنگی این بحث از اهمیاتی کمتر از آن‌ها برخوردار نمی‌باشد لذا نقش فرهنگ و ساختار فرهنگی جامعه بر دگرگونی‌های جمعیتی نقشی عمده و کم‌تأثیرتر از نقش‌های اقتصادی نیست. بدیهی است اتخاذ هر تحلیل و تصمیمی در این باره نیازمند توجه به ابعاد مختلف و متفاوت مسئله جمعیت و کنترل آن است؛ به همین دلیل یکسونگری در مدیریت برنامه‌های کنترل جمعیت علاوه بر ناکارآمدی، دارای آسیب‌های جانبی دیگری می‌تواند باشد. تاکنون تحلیل‌های جمعیتی عمدتاً مبتنی بر پارامترهای اقتصادی بوده و تأکید مفرط بر این دسته عوامل جمعیتی و توجه صرف به الگوهای صرفاً اقتصادمحور مانند طرح‌ها و الگوهای دیویس و بلیک اشتباهی فاحش بوده که اکنون اندیشمندان بر رد و انکار آن اهتمام می‌ورزند.

جدول ۱. نتایج فرضیه اول

فرضیه	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری	وضعیت فرضیه
اول	۰.۷۴۳	۰.۴۳	۰.۰۰۰	تایید

سیاست‌های راهبردی قانونی

ایران از جمله کشورهایی است که امروز با نرخ باروری پایین دست‌به‌گریبان است و سیاست‌گذاران درصدد واکاوی و رفع این چالش برآمده‌اند. بر اساس الگوی پیش‌بینی جمعیت توسط صندوق جمعیت سازمان ملل متحد و در صورت تداوم روند کنونی، ایران از سال ۱۴۲۰ نرخ رشد منفی خواهد داشت و سالانه از جمعیت کل کشور کاسته خواهد شد؛ بنابراین توجه به این مسئله در بین

سیاستگذاران دارای اهمیت ویژه‌ای است. تصویب قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت نیز در همین راستا انجام شده است. با توجه به نتایج جدول ۲ می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۵۴۴ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۳۹ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی قانونی تبیین می‌گردد. بنابراین بین سیاست‌های راهبردی قانونی سبک زندگی و خانواده در توسعه متوازن جوانی جمعیت رابطه وجود دارد و فرضیه دوم مورد تایید است. تجربه کشورهای صنعتی و توسعه یافته که پیش از ایران وارد این مرحله شده‌اند نیز نشان می‌دهد، سیاست‌های مستقیم افزایش باروری و این مدل راهکارهای اقتصادی همچون خانه، وام و زمین به تنهایی نتیجه بخش نخواهد بود. به همین خاطر شاهد آن هستیم که کشورهای مختلف در کنار مشوق‌های جدی اقتصادی به تناسب فرهنگ و مخاطب‌شناسی، تسهیلات گوناگونی را برای زوجها در نظر گرفته‌اند تا آن‌ها را به فرزندآوری ترغیب کنند. در واقع باید توجه داشت، در کنار مسائل اقتصادی و سیاستگذاری در این حوزه باید به سیاست‌های غیرمالی توجه به ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و آماده‌کردن ذهنیت زوجین برای فرزندآوری هم توجه شود. باید امنیت و ثبات شغلی، ثبات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و ایجاد اعتماد و حفظ سرمایه‌های اجتماعی در کنار هم دیده شود و این مسائل در کنار یکدیگر اهمیت زیادی برای جامعه و افراد دارد. اگر تمامی این شرایط مهیا نباشد، بعید است سیاست‌های مستقیم و صرفاً اقتصادی در حوزه افزایش جمعیت به ثمر برسد. از سوی دیگر باید توجه داشت دیدگاه افراد و طبقات مختلف نسبت به باروری متفاوت است و هر طبقه جامعه به فرزند و فرزندآوری از زاویه دید خود و سبک زندگی‌اش نگاه می‌کند. به بیان دیگر رفتار باروری و الگوهای باروری در گروه‌ها و طبقات مختلف جامعه در شرایط اقتصادی و فرهنگی متفاوت با یکدیگر فرق دارد. مطابق تحقیقات بین سواد، تحصیلات، پایگاه اقتصادی- اجتماعی، مذهب، نگرش‌ها و ارزش‌های اجتماعی با تعداد فرزندان مطلوب خانواده‌ها رابطه وجود دارد. بنابراین وقتی قرار است سیاست‌های جمعیتی جدیدی اعمال شود، باید این متغیرها را برای برنامه‌ریزی و تدوین قوانین و سیاست‌های مذکور مدنظر قرار داد تا بتوان به نتیجه رسید و با تغییر مثبت در آمارهای جمعیتی روبه‌رو شد. اصلاح ساختار جمعیت و افزایش جمعیت ضرورتی غیرقابل انکار است. طبق آمارها در حال حاضر اغلب خانواده‌های ایرانی به داشتن حداقل دو فرزند تمایل دارند و میزان کل باروری برابر با ۱/۷ است. برای عبور از بحران جمعیت و نیفتادن به سیاهچاله جمعیتی نرخ باروری به ۲/۵ برسد، چراکه بخشی از زنانی که می‌توانند در افزایش جمعیت نقش داشته باشند به دلایلی همچون مجرد یا طلاق و حتی ناباروری از چرخه جمعیت و افزایش نرخ باروری خارج می‌شوند.

جدول ۲. نتایج فرضیه دوم

فرضیه	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری	وضعیت فرضیه
دوم	۰.۵۴۴	۰.۳۹	۰.۰۰۰	تایید

سیاست‌های راهبردی اقتصادی

بسیاری از سیاست‌های طرفدار فرزندآوری، اهداف ارزشمندی را دنبال می‌کنند. به‌عنوان مثال، پرداخت‌های نقدی به والدین فقیر، فقر کودکان را کاهش می‌دهد. با این حال، دولت‌ها اگر تصور می‌کنند که توانایی افزایش نرخ باروری را دارند، حتما در اشتباه هستند. اولاً، چنین سیاست‌هایی بر پایه «تشخیص نادرست» دلیل کاهش جمعیت بنا شده است. ثانیاً، هزینه‌ای که ایجاد می‌شود بیش از منافع مشکلاتی است که قرار است حل شود. یکی از فرض‌های رایج آن است که افت نرخ باروری ناشی از تصمیم زنان شاغل به تعویق زمان فرزندآوری است. این باور که زنان شاغل زمان کافی برای فرزندآوری به تعداد دلخواهشان را ندارند، جهت‌گیری سیاستی دولتمردان را به سمت ارائه معافیت‌های مالیاتی و حمایت‌های یارانه‌ای برای پوشش هزینه‌های نگهداری کودک، سوق داده است. به این ترتیب، استدلال می‌شود که دیگر این زنان مجبور نخواهند بود میان خانواده و کار، یکی را انتخاب کنند. با توجه به نتایج جدول ۳ می‌توان بیان داشت که مقدار ضریب همبستگی ۰.۶۹۰ است و سطح معناداری نیز کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد و مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که ۵۱ درصد تغییرات توسعه متوازن جوانی از طریق سیاست‌های راهبردی اقتصادی تبیین می‌گردد. بنابراین بین سیاست‌های راهبردی اقتصادی سبک زندگی و خانواده در توسعه متوازن جوانی جمعیت رابطه وجود دارد و فرضیه سوم مورد تایید است. سیاست‌های جمعیتی در مسیر توسعه کشورها نقش مهمی دارند. با مرور سیاست‌های جمعیتی اجرایی شده در کشور و سیاست پیشنهاد شده کنونی، به نظر می‌رسد زمان پایان دادن به شیوه عمل مقطعی و آزمون و خطا در این حوزه فرا رسیده است. آنچه مهم است استخراج ابعاد و عوامل موثر بر سیاستگذاری کلان جمعیت و تلاش به منظور طراحی چارچوبی جامع برای سیاستگذاری جمعیت در ایران است. به طور کلی در سیاست‌های جمعیتی، باید ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی توسعه پایدار را در کنار رشد جمعیت با هم در نظر گرفت و بین آن‌ها تعادل به وجود آورد. جمعیت کشور باید در حدی نگه داشته شود که به کیفیت زندگی انسان‌ها لطمه وارد نشود. در این راستا، بهره‌گیری از نظریه تناسب جمعیتی مفید واقع می‌شود و ملاحظه همزمان سه بعد کمیت، کیفیت و پراکندگی جمعیت با توجه به آمایش سرزمین باید مد نظر قرار گیرد. اینکه افزایش یا کاهش جمعیت در کدام مناطق ایران و در کدام اقشار اقتصادی و اجتماعی ایرانیان و به چه میزان صورت گیرد تا کیفیت زندگی آن‌ها در حالت بهینه باقی بماند. در طراحی چارچوب سیاستگذاری جمعیتی بومی در کشورمان، باید گروه‌های متعدد ذی‌مدخل در موضوع را به مشارکت طلبید تا در نهایت بتوان منافع همه آن‌ها را دست کم تا حدی تامین کرد و راهکارهایی نیز برای کاهش هزینه‌های اعمال سیاست‌ها اندیشید. همچنین شایسته است تا جای ممکن از ابزارهای سیاستی داوطلبانه و مردمی به جای ابزارهای اجباری و قهری استفاده کرد، اما در نهایت باید توجه داشت که مسئله فرزندآوری از مسائلی است که تا زمانی که مردم برای انجام سیاست‌های مربوط بدان اقتناع نشوند، گامی بر نمی‌دارند، حتی اگر حکومت ابزارهای تشویقی گوناگونی را در اجرای سیاست تدبیر کرده باشد. سیاست افزایش جمعیت اخیر در ایران در آستانه مرحله مشروعیت بخشی قرار گرفته است و مشروعیت بخشی در مورد آن، به دلیل نیاز به مشارکت مستقیم مردم برای اجرای آن در مقایسه با بسیاری سیاست‌های دیگر، اهمیت فراوانی دارد. بنا بر این اگر دولت (به معنای اعم آن) نه فقط بر مبنای کاهش نرخ جمعیت و باروری و در نتیجه نگرانی‌های اقتصادی

و امنیتی، بلکه بر اساس چارچوبی کاملاً علمی و منسجم و مبتنی بر برآیند دیدگاه‌های ذی‌مدخلان، و در نظر داشتن کیفیت زندگی اقشار گوناگون جامعه، به سیاست بالا بردن میزان جمعیت رسیده است، بهتر است این چارچوب را به منظور قانع ساختن مردم هر چه زودتر در دسترس همگان قرار دهد، برنامه‌های خود را برای رفع نگرانی‌های ذی‌مدخلان از اجرای این سیاست و شواهدی را مبنی بر امکان تحقق عملی آن‌ها ارائه دهد و در راستای مشروعیت بخشی سریع‌تر به سیاست خود و فراهم کردن زمینه همکاری بهنگام مردم با آن بکوشد.

جدول ۳. نتایج فرضیه سوم

فرضیه	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	سطح معناداری	وضعیت فرضیه
سوم	۰.۶۹۰	۰.۵۱	۰.۰۰۰	تایید

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که سیاست‌های فرهنگی، قانونی و راهبردی سبک زندگی و خانواده رابطه‌ای معنادار و قوی با توسعه متوازن جوانی جمعیت دارند و هر سه بعد به‌صورت مکمل بر رفتارهای باروری و نگرش‌های خانوادگی جوانان اثرگذارند. نتایج همبستگی حاکی از آن است که سیاست‌های فرهنگی بیشترین قدرت تبیین را دارا هستند، پس از آن سیاست‌های اقتصادی و سپس سیاست‌های قانونی قرار می‌گیرند. این الگوی یافته‌ای با چارچوب نظری تحولات جمعیتی معاصر همخوانی دارد که بر نقش محوری فرهنگ و سبک زندگی در شکل‌دهی تصمیمات فردی و خانوادگی تأکید می‌کند (1, 2).

برتری اثر سیاست‌های فرهنگی در این مطالعه مؤید دیدگاه‌هایی است که کاهش باروری را بیش از آنکه صرفاً محصول محدودیت‌های اقتصادی بدانند، نتیجه تغییرات عمیق فرهنگی، دگرگونی ارزش‌ها، تحول هویت نسل جوان و گسترش سبک‌های زندگی فردگرایانه و مصرف‌محور می‌دانند (4, 10). به‌ویژه پژوهش Hassan نشان می‌دهد که در جوامع خاورمیانه، سبک زندگی جوانان در برزخ میان سنت و مدرنیته شکل گرفته و همین تنش هویتی تصمیمات مربوط به ازدواج و فرزندآوری را پیچیده کرده است (10). یافته‌های حاضر نیز نشان می‌دهد که بدون اصلاح بسترهای فرهنگی، سیاست‌های جمعیتی قادر به ایجاد تغییرات پایدار نخواهند بود. یافته مربوط به نقش سیاست‌های اقتصادی که ۵۱ درصد از واریانس توسعه متوازن جوانی جمعیت را تبیین کرده‌اند، با ادبیات اقتصادی جمعیت‌شناسی همسو است. مطالعات Kolk نشان می‌دهد که حمایت‌های اقتصادی دولت از خانواده‌ها در صورت طراحی صحیح می‌تواند بر رفتار باروری اثرگذار باشد، اما این اثر زمانی پایدار است که با مداخلات فرهنگی و نهادی همراه شود (17). همچنین Mahzoon تأکید می‌کند که رفتار باروری خانواده‌های ایرانی متأثر از ترکیبی از عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است و تقلیل آن به هزینه‌های فرزندآوری موجب ناکارآمدی سیاست‌ها می‌شود (29). نتایج این پژوهش نیز نشان داد که سیاست‌های اقتصادی در کنار سیاست‌های فرهنگی بیشترین نقش را در تقویت جوانی جمعیت ایفا می‌کنند.

یافته سوم مربوط به سیاست‌های قانونی بیانگر آن است که قوانین حمایتی اگرچه تأثیر معنادار دارند، اما قدرت تبیین آن‌ها نسبت به ابعاد فرهنگی و اقتصادی کمتر است. این نتیجه با مطالعات انتقادی انجام‌شده درباره قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت همخوانی دارد. Roostaei و همکاران نشان داده‌اند که برخی مفاد این قانون با اصول جرم‌انگاری کارآمد و حقوق شهروندی در تعارض است و می‌تواند واکنش‌های اجتماعی منفی ایجاد کند (26). همچنین Beigi بیان می‌کند که رویکرد کیفی در برخی بخش‌های قانون، بدون تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و اقتصادی، اثربخشی محدودی دارد (27). یافته‌های پژوهش حاضر نیز نشان می‌دهد که قانون‌گذاری بدون اقناع فرهنگی و تأمین امنیت اقتصادی جوانان، قادر به تغییر پایدار رفتار باروری نخواهد بود.

در تبیین یافته‌ها، نتایج این پژوهش با الگوی تحولات جمعیتی چین نیز قابل مقایسه است. مطالعات Zhai و Lin نشان داده‌اند که اصلاح سیاست‌های محدودکننده باروری در چین به‌تنهایی موجب افزایش پایدار نرخ باروری نشده است، زیرا سبک زندگی شهری، فشارهای اقتصادی و تغییر نگرش جوانان نسبت به خانواده همچنان نقش بازدارنده ایفا می‌کنند (12, 13). Chen نیز تأکید می‌کند که سیاست‌های کمی جمعیت بدون اصلاح بسترهای فرهنگی و خدمات اجتماعی قادر به معکوس‌سازی روند کاهش باروری نیستند (3). این الگو با نتایج پژوهش حاضر همخوانی کامل دارد.

از منظر جامعه‌شناختی، نقش سبک زندگی به‌عنوان متغیر میانجی میان سیاست‌ها و رفتار باروری به‌خوبی در یافته‌ها منعکس شده است. Bourdieu سبک زندگی را محصول سرمایه فرهنگی، ساختار طبقاتی و میدان‌های قدرت می‌داند (4). Abazari نیز بر پیوند سبک زندگی با هویت اجتماعی جوانان تأکید دارد (5). یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که سیاست‌های فرهنگی زمانی مؤثر واقع می‌شوند که قادر باشند بر این سازوکارهای هویتی و نمادین اثر بگذارند.

یافته‌ها همچنین با پژوهش‌های داخلی انجام‌شده در ایران همخوانی دارد. Bakhani نشان داد که نگرش جوانان اردبیل نسبت به فرزندآوری بیش از آنکه متأثر از مشوق‌های مالی باشد، از تغییر ارزش‌ها و سبک زندگی ناشی می‌شود (21). Shams و Ghahfarokhi نیز چالش‌های فرهنگی و نهادی اجرای سیاست‌های تشویقی فرزندآوری را برجسته می‌سازد (23) و همکاران نیز بر ضرورت هم‌راستاسازی سیاست‌های جمعیتی با اسناد بالادستی و تحولات فرهنگی جامعه تأکید دارند (24).

در بعد سلامت روان، یافته‌های پژوهش حاضر با مطالعات Rahman و Noormazwa همسو است که نشان می‌دهد سبک زندگی سالم و حمایت اجتماعی، سلامت روان جوانان را تقویت کرده و نگرش مثبت‌تری نسبت به تشکیل خانواده و فرزندآوری ایجاد می‌کند (35, 36). Kim نیز نقش فناوری دیجیتال و سبک زندگی آنلاین را در تضعیف روابط خانوادگی و تغییر الگوهای تعهد اجتماعی برجسته می‌کند (8). Hassan (8) این تحول را در قالب تغییر هویت فرهنگی نسل جوان در جوامع خاورمیانه تفسیر می‌کند (10).

در مجموع، نتایج پژوهش حاضر از الگوی یکپارچه سیاست‌گذاری جمعیتی حمایت می‌کند که در آن سیاست‌های فرهنگی نقش زیرساختی، سیاست‌های اقتصادی نقش تقویتی و سیاست‌های قانونی نقش تنظیمی ایفا می‌کنند. این یافته با رویکردهای جدید سیاست‌گذاری جمعیت همخوان است که بر ضرورت هماهنگی نهادی و راهبردی تأکید دارند (2, 33, 34). تجربه جهانی نیز نشان

می‌دهد که موفق‌ترین کشورها در مدیریت تحولات جمعیتی، آن‌هایی هستند که سیاست‌های فرهنگی، اقتصادی و حقوقی را در چارچوبی منسجم و بلندمدت همسو ساخته‌اند (1, 16).

این مطالعه به داده‌های مقطعی محدود بود و امکان بررسی تغییرات نگرشی و رفتاری جوانان در طول زمان وجود نداشت. همچنین بخشی از داده‌ها بر اساس خودگزارشی پاسخ‌دهندگان گردآوری شد که می‌تواند تحت تأثیر سوگیری‌های ادراکی و اجتماعی قرار گیرد. تمرکز پژوهش بر یک استان نیز تعمیم‌پذیری یافته‌ها را در سطح ملی محدود می‌سازد.

پژوهش‌های آتی می‌توانند با طراحی مطالعات طولی، روندهای تحولات سبک زندگی و رفتار باروری را در بازه‌های زمانی بلندمدت بررسی کنند. همچنین استفاده از روش‌های کیفی عمیق مانند تحلیل روایت و قوم‌نگاری می‌تواند ابعاد پنهان تصمیمات باروری جوانان را آشکار سازد. مقایسه تطبیقی استان‌های مختلف نیز می‌تواند به شناسایی الگوهای منطقه‌ای سیاست‌گذاری جمعیتی کمک کند.

سیاست‌گذاران باید رویکردی یکپارچه و میان‌بخشی اتخاذ کنند که فرهنگ، اقتصاد و قانون را همزمان هدف قرار دهد. تمرکز بر بازسازی اعتماد اجتماعی، تقویت امنیت شغلی جوانان، توسعه آموزش‌های خانواده‌محور و اصلاح پیام‌های رسانه‌ای درباره ارزش خانواده می‌تواند اثربخشی سیاست‌های جمعیتی را به‌طور معنادار افزایش دهد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازین اخلاق

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

1. McDonald P. Low fertility and the state: The efficacy of policy interventions. *Genus*. 2024;80(1):1-15. doi: 10.1186/s41118-024-00212-4.
2. Goldstone JA, May JF. How 21st century population issues and policies differ from those of the 20th century. *World*. 2023;3(9):467-76.
3. Chen M. Can quantitative easing population policy rescue China's sinking fertility rate? A comparative examination between Jiangsu and Zhejiang. *International Economic Review*. 2023;2(10):100-19.
4. Bourdieu P. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. 2nd ed. Tehran: Saless Publishing; 2012.
5. Abazari Y, Chavoshian H. From social class to lifestyle: New approaches in the sociological analysis of identity. *Journal of Social Sciences*. 2002(20):71-98.
6. Baudrillard J. *The Consumer Society: Myths and Structures*. 5th ed. Tehran: Saless Publishing; 2015.
7. Ajili H, Beiki M. An anatomy of lifestyle in capitalist society. *Counseling Culture and Psychotherapy*. 2014;4(13).
8. Kim J, Lee S. Lifestyle patterns and psychological well-being in the digital age. *Journal of Health Psychology*. 2024;29(6):845-60.
9. Singh K, K AJ. Lifestyle and Mental Health Outcomes of the Korean Wave Beyond the North-East India. 2025. doi: 10.31219/osf.io/f2je8_v1.
10. Hassan R, Kamali M. Lifestyle transformation in Middle Eastern societies: Tradition, modernity, and identity. *Current Sociology*. 2025;73(1):45-62.
11. Goldscheider F, Bernhardt E, Lappegård T. Family life, gender equality, and fertility decline: A reconsideration. *Population and Development Review*. 2024;50(1):3-28. doi: 10.1111/padr.12592.
12. Lin Y, Zhang B, Hu M, Yao Q, Jiang M, Zhu C. The effect of gradually lifting the two-child policy on demographic changes in China. *Health Policy and Planning*. 2024;39(4):363-71.
13. Zhai Z, Jin G. China's family planning policy and fertility transition. *Chinese Journal of Sociology*. 2023;9(4):479-96. doi: 10.1177/2057150X231205773.
14. Jiang Q, Li S, Feldman MW. China's population policy at the crossroads: Social impacts and prospects. *Asian Journal of Social Science*. 2017;41(2):193-218.
15. Do M. China's population policies: Past, present and future. *ACE Arquitectura Ciudad y Entorno*. 2018;12(36):201-18.
16. Speidel JJ, Weiss DC, Ethelston SA, Gilbert SM. Population policies, programmes and the environment. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*. 2019;364(1532):3049-65.
17. Kolk M. Government transfers to parents and population policy in a global perspective: An economic demographic perspective. *The Journal of Development Studies*. 2021;57(9):1483-98. doi: 10.1080/00220388.2021.1915480.
18. Dühr S. Population growth and distribution in Australia: Policy and governance challenges for a more balanced settlement structure. *Urban Policy and Research*. 2024;42(2):109-23. doi: 10.1080/08111146.2024.2320651.
19. Sadeghi R, Abbasi-Shavazi MJ, Mahmoudiani S. Population youth bulge in Iran: Research gaps and policy requirements. *Journal of the Population Association of Iran*. 2015;10(19):9-43.
20. Torkashvand Moradabadi M, Shams Ghahfarokhi F, Zandi Navagran L. Iran's demographic changes and its security consequences in the future. *Socio-Economic Development Studies*. 2023;1(1):230-63.
21. Bakhani G. A qualitative study of attitudes toward population policies and childbearing (Case study: Youth of Ardabil province). *Strategic Studies of Women*. 2022;24(96):39-67.
22. Sohrabi HR. Investigating strategies for population increase in Iran based on an Islamic lifestyle. *Journal of Religious Culture and Knowledge*. 2022;2(1):35-46. doi: 10.52547/jmdp.35.2.131.
23. Shams Ghahfarokhi F, Askari-Nodoushan A, Eini-Zeynab H, Rouhani A, Abbasi-Shavazi MJ. Challenges of implementing childbearing incentive policies: A qualitative study in Isfahan. *Journal of the Population Association of Iran*. 2021;16(32):79-112.
24. Karami A, Abroumand J. Prioritizing the incentives of the Family Support and Youth Population Law for the Seventh Development Plan in the framework of upstream documents with a strategic foresight approach. *Foresight of the Islamic Revolution*. 2023;4(4):141-68.
25. Taghizadeh A, Mansourizadeh K, Mousavi SS. Capacity assessment of the Family Support and Youth Population Law toward realizing general social security policies; with an emphasis on childbearing. *Legal Research*. 2023;4(9):23-44.
26. Roostaei M, Moghadasi MB. Evaluation of population policies against the principles of criminalization; with emphasis on the Law on Family Support and Youth Population. *Research in Criminal Law and Criminology*. 2022;10(20):117-50.
27. Beigi J, Teimouri M. Criminalization of behaviors contrary to population increase and childbearing in the Law on Family Support and Youth Population. *Population and Progress Quarterly*. 2023;1(2):45-77.
28. Jafari S, editor *The Youth Population Law and the threat to generations*. Congress of Students of Law, Political Science, and Social Sciences; 2022; Tehran.

29. Mahzoon AA. Making population policies effective within the frameworks of: Demographic transition, household economics, and measurement of proximate determinants of fertility in Iran. *Population and Progress Quarterly*. 2023;1(2):77-89.
30. Baingani B, Irandoost SF, Ahmadi S. Lifestyle from a sociological perspective: An introduction to understanding and analyzing the concept of lifestyle. *Cultural Engineering Journal*. 2013(77).
31. Rahmatabadi E, Aghabakhshi H. Lifestyle and social identity of youth. *Social Welfare Scientific Research Quarterly*. 2006;5(20).
32. Ziegenspeck S. Lifestyles of private forest as an indication of social change. *Forest Policy and Economics*. 2004;6. doi: 10.1016/j.forpol.2004.01.004.
33. Bryson JM. *Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations*. Tehran: Public Administration Training Center; 2002.
34. Islami R, Farkhari M. Examining the population increase policy cycle in the Islamic Republic of Iran (Focusing on the fourth period of population policies). *Policy Studies*. 2023:34-66.
35. Rahman ZA, Razali S, Shahibi MS, Amin M, Kamal AA, Asih SR, et al. Healthy Lifestyle Components and Mental Health Among Undergraduate Students. *Unnes Journal of Public Health*. 2025;14(1):79-92. doi: 10.15294/ujph.v14i1.6267.
36. Noormazwa S, Normah AN. The Impact of Lifestyle on Students' Mental Well-Being a Case Study in Terengganu, Malaysia. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*. 2025;VIII(XII):3303-7. doi: 10.47772/ijriss.2024.8120274.